

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ, КНИЖЕВНИ
И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC, LITERARY
AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 2, NO 4, STIP, MACEDONIA, 2017

ГОД. II, БР. 4
ШТИП, 2017

VOL. II, NO 4
STIP, 2017

ПАЛИМПСЕСТ

**Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања**

PALIMPSEST

**International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research**

**Год. II, Бр. 4
Штип, 2017**

**Vol. II, No 4
Stip, 2017**

PALMK, VOL 2, NO 4, STIP, MACEDONIA, 2017

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,
Република Македонија

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Гурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,
Republic of Macedonia

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, United States of America
Tole Belcev, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruyse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Даница Гавриловска–Атанасовска (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип, Македонија

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Danica Gavrilovska-Atanasovska (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip, Macedonia

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip:
<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

BIBLIOGRAPHIC INFORMATION

Journal Name	PALIMPSEST International Journal for Linguistic, Literary and Cultural Research
Abbreviation	PALMK
ISSN (print)	2545-398X
ISSN (online)	2545-3998
Knowledge field: UDC code	UDC 81 UDC 82 UDC 008
Article Format	HTML/ PDF; PRINT/ B5
Article Language	Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish, Italian
Type of Access	Open Access e-journal
Type of Review	Double-blind peer review
Type of Publication	Electronic version and print version
First Published	2016
Publisher	Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip, Republic of Macedonia
Frequency of Publication	Twice a year
Subject Category	Language and Linguistics, Literature and Literary Theory, Education, Cultural Studies
Chief Editor	Ranko Mladenoski
Country of Origin	Republic of Macedonia
Online Address	http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL
E-mail	palimpsest@ugd.edu.mk Academia edu https://www.ugd.academia.edu/ PALIMPSESTПАЛИМПСЕСТ
	Research Gate https://www.researchgate.net/profile/Palimpsest_Palimpsest2
Profiles	Facebook Palimpsest / Палимпсест Twitter https://twitter.com/palimpsest22 SCRIBD https://www.scribd.com/user/359191573/Palimpsest-Палимпсест

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

11 ПРЕДГОВОР

Нина Даскаловска, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Nina Daskalovska, editor of Palimpsest

ЈАЗИК / LANGUAGE

15 Svetlana Jakimovska

ANALYSE COMPARATIVE DE L'ÉTYMOLOGIE DES TERMES
ORTHODOXES MACÉDONIENS ET FRANÇAIS

Svetlana Jakimovska

COMPARATIVE ANALYSIS OF FRENCH AND MACEDONIAN ORTHODOX
TERMS ETYMOLOGY

25 Семина Бекир

ТУРЦИЗМИТЕ ВО ПОЕЗИЈАТА НА РИСТО ЛАЗАРОВ ОД 1972 ДО 1990
ГОДИНА

Semina Bekir

TURCISMS IN THE POETRY OF RISTO LAZAROV FROM 1972 TO 1990

35 Marco Mazzoleni

“ORMAI CADEVA” = ‘STAVA (QUASI) PER CADERE’

Marco Mazzoleni

“ORMAI CADEVA” = ‘HE NEARLY / ALMOST FELL (OVER)’

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

47 Konan Koffi Syntor

UN REGARD SUR LE CONTRAT DE LECTURE DE *EL AMANTE BILINGÜE*
DE JUAN MARSÉ

Konan Koffi Syntor

A LOOK AT THE READING CONTRACT IN *EL AMANTE BILINGÜE* BY
JUAN MARSÉ

57 Марија Леонтиќ

ОРИГИНАЛНАТА И ПРЕПЕАНАТА ПОЕЗИЈА ЗА ДЕЦА КАКО
УМЕТНИЧКИ ДИЈАЛОГ МЕЃУ КУЛТУРИТЕ

Marija Leontik

ORIGINAL AND VERSIFIED POETRY FOR CHILDREN AS AN ARTISTIC
DIALOGUE BETWEEN CULTURES

65 Славчо Ковилоски

КОРЕСПОНДЕНЦИЈАТА (ЕПИСТОЛАРИЈАТА) НА МАКЕДОНСКИТЕ
ЖЕНИ ВО XIX ВЕК

Slavcho Koviloski

CORRESPONDENCE OF MACEDONIAN WOMEN IN THE XIX CENTURY

- 75 Ранко Младеноски, Данче Стефановска**
 МУЛТИПЛИКАЦИЈА НА ЛИКОВИ-ДУБЛЕТИ ВО РОМАНОТ „ТУНЕЛ“
 ОД ПЕТРЕ М. АНДРЕЕВСКИ
Ranko Mladenoski, Danche Stefanovska
 MULTIPLICATION OF CHARACTERS–DUPLETS IN PETRE M.
 ANDREEVSKI’S NOVEL “TUNNEL”
- 85 Ѐvona Stoyanovska**
 BAHRI DİVANI ÖZELLİKLERİ
Ѐvona Stoyanovska
 BAHRI AND HIS DIVAN
- 93 Gabriele Ottaviani**
 HORCYNUS ORCA: IL NUTRIMENTO DEL VIAGGIO, LA SEDUZIONE
 DELLA MORTE, L’INVENZIONE DEL LINGUAGGIO PER ESPRIMERE IL
 SENSO PIÙ VERO DELLE COSE
Gabriele Ottaviani
 HORCYNUS ORCA: THE NOURISHMENT OF TRAVEL, THE ALLUREMENT
 OF DEATH, THE INVENTION OF LANGUAGE TO EXPRESS THE MOST
 AUTHENTIC FEELING OF THINGS
- 101 Lorena Lazarić**
 PROFILO CRITICO DI MAIER SU SVEVO
Lorena Lazarić
 MAIER’S CRITICAL PROFILE OF SVEVO
- 111 Ana Stefanovska**
 LO SPAZIO DELLA TRASGRESSIONE IN “L’AGNESE VA A MORIRE”
Ana Stefanovska
 SPACES OF TRANSGRESSION IN “L’AGNESE VA A MORIRE”
- КУЛТУРА / CULTURE**
- 125 Agnieszka Józwiak**
 „SCHLESISCHE VOLKSBLÄTTER“. ZUR GESCHICHTE DER ZEITSCHRIFT
Agnieszka Józwiak
 „SCHLESISCHE VOLKSBÄTTER“. TO THE HISTORY OF THE JOURNAL
- 137 Стојанче Костов**
 ТИПОВИ НА ОРА ВО ИСТОЧНОТО ИГРООРНО ПОДРАЧЈЕ НА
 МАКЕДОНИЈА
Stojanche Kostov
 TYPES OF DANCES IN THE EASTERN DANCING AREA OF MACEDONIA

- 143 Oliver Herbst**
KEIN LEBEN OHNE KLAVIER. DER PIANIST, KOMPONIST UND
KLAVIERPÄDAGOGE PETER FEUCHTWANGER UND DIE STADT SEINER
VORFAHREN
Oliver Herbst
NO LIFE WITHOUT PIANO. THE PIANIST, COMPOSER AND PIANO
PEDAGOGUE PETER FEUCHTWANGER AND THE TOWN OF HIS
ANCESTORS

- 151 Петар Намичев, Екатерина Намичева**
ПРОСТОРНО ОБЛИКУВАЊЕ НА ОДАЈАТА ОД ТРАДИЦИОНАЛНАТА
ГРАДСКА КУЌА ВО ШТИП ОД 19 ВЕК
Petar Namicev, Ekaterina Namiceva
SHAPING OF THE CHAMBER IN THE TRADITIONAL HOUSE OF SH TIP
19TH CENTURY

- 167 Giovanni Gualdani, Nicoletta Lepri**
NEL NOME DI MICHELANGELO: VITE E OPERE DI MICHELANGELO
BUONARROTI E MICHELANGELO MERISI
Giovanni Gualdani, Nicoletta Lepri
IN THE NAME OF MICHELANGELO: LIVES AND WORKS OF
MICHELANGELO BUONAROTTI AND MICHELANGELO MERISI

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 181 Виолета Димова, Лилјана Јовановска**
РЕЦЕПЦИЈАТА И ЕСТЕТИКАТА НА КОМУНИКАЦИЈА ВО НАСТАВАТА
ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА
Violeta Dimova, Liljana Jovanovska
RECEPTION AND AESTHETICS OF COMMUNICATION IN TEACHING
MACEDONIAN LANGUAGE AND LITERATURE

- 189 Marija Kusevska**
THE ROLE OF EXPLICIT INSTRUCTION IN INTERLANGUAGE
PRAGMATIC DEVELOPMENT

- 199 Виолета Јанушева**
ИЗБОР И ФОРМУЛАЦИЈА НА ТЕМАТА ВО ПЕТПАРАГРАФСКИОТ ЕСЕЈ
И КВАЛИТЕТОТ НА ПИСМЕНОТО ИЗРАЗУВАЊЕ НА СТУДЕНТИТЕ ВО
РМ
Violeta Janusheva
CHOICE AND FORMULATION OF THE TOPIC IN THE FIVE-PARAGRAPH
ESSAY AND QUALITY OF THE STUDENTS' WRITTEN EXPRESSION IN
RM

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 213** **Кристина Е. Крамер**
„ЗБОРУВАТЕ ЛИ МАКЕДОНСКИ?“ ОД АВТОРИТЕ МАРИЈА КУСЕВСКА
И ЛИЛЈАНА МИТКОВСКА
Christina E. Kramer
„ЗБОРУВАТЕ ЛИ МАКЕДОНСКИ? DO YOU SPEAK MACEDONIAN?“ BY
MARIJA KUSEVSKA AND LILJANA MITKOVSKA
- 217** **Марија Гркова**
ПРВИОТ РЕЧНИК НА СИНОНИМИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК
Marija Grkova
FIRST DICTIONARY OF SYNONYMS IN MACEDONIAN LANGUAGE

ДОДАТОК / APPENDIX

- 223** ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“

CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ПРЕДГОВОР

Почитувани колешки и колеги,

Големо задоволство ми е да го претставам четвртиот број на меѓународното списание за лингвистички, книжевни и културолошки истражувања „Палимпсест“ кое беше креирано за да обезбеди место за колегите од Универзитетот „Гоце Делчев“, Штип, и други универзитети во Македонија и пошироко да ги публикуваат резултатите од својата научна работа во областа на лингвистиката, книжевноста, методиката и културологијата. Иако ова е само втора година од постоењето на списанието, тоа успеа да го привлече вниманието на многу автори и читатели од целиот свет.

„Палимпсест“ е вистинско меѓународно списание од најмалку три причини. Прво, се прифаќаат трудови на седум јазици: македонски, англиски, италијански, француски, германски, руски и турски. Второ, Уредувачкиот одбор е составен од 30 уредници, сите универзитетски професори, од 17 земји не само од Европа туку и од други делови на светот. Трето, трите претходни броеви на „Палимпсест“ содржат трудови од автори од многу различни земји кои придонесуваат за разноликоста на истражувањата, теоретските перспективи и гледиштата. Овој број го следи истиот тренд, бидејќи содржи 21 труд од автори од Македонија (Светлана Јакимовска, Семина Бекир, Марија Леонтиќ, Славчо Ковилоски, Ранко Младеноски, Данче Стефановска, Ивона Стојановска, Стојанче Костов, Петар Намичев, Екатерина Намичева, Виолета Димова, Лилјана Јовановска, Марија Кусевска, Виолета Јанушева, Марија Гркова), Италија (Марко Мазолени, Габриеле Отовиани, Ана Стефановска, Џовани Гвалдани, Николета Лепри), Хрватска (Лорена Лазариќ), Полска (Агнешка Јужвјак), Германија (Оливер Хербст), Канада (Кристина Е. Крамер) и Брегот на Слоновата Коска (Конан Кофи Синтор). Ова богатство од научни трудови секако придонесува за развивање и проширување на емпириското и теоретското знаење во четирите области – лингвистика, литература, културологија и методика.

Би сакала да ја изразам мојата искрена благодарност за придонесот од авторите на трудовите вклучени во овој број на „Палимпсест“. Четвртиот број, како и претходните три броја, не оставаат сомнеж дека „Палимпсест“ ќе продолжи да им нуди на своите читатели интересни и привлечни трудови и дека ќе привлекува сè повеќе и повеќе истакнати автори кои ќе придонесуваат за квалитетот на ова списание.

Нина Даскаловска, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Dear colleagues,

It is my great pleasure to present the fourth issue of the international journal for linguistic, literary and cultural research *Palimpsest* which was created with the aim of providing a venue for our colleagues from Goce Delcev University and other universities in Macedonia and abroad to publish their work in the area of linguistics, literary science, teaching methodology and culturology. Although the journal is only in the second year of its existence, it has already attracted the attention of many authors and readers from all over the world.

Palimpsest is a truly international journal for at least three reasons. First, it accepts papers in seven languages: Macedonian, English, Italian, French, German, Russian and Turkish. Second, the Editorial Board is composed of 30 editors who are all university professors from 17 countries not only from Europe, but also from other regions of the world. Third, the three previous issues of *Palimpsest* contain papers from authors from many different countries which contribute to the diversity of research studies, theoretical perspectives and viewpoints. The present issue follows the same fashion as it contains 21 papers from authors from Macedonia (Svetlana Jakimovska, Semina Bekir, Marija Leontik, Slavcho Koviloski, Ranko Mladenovski, Danche Stefanovska, Ivona Stoyanovska, Stojanche Kostov, Petar Namicev, Ekaterina Namiceva, Violeta Dimova, Liljana Jovanovska, Marija Kusevska, Violeta Janusheva, Marija Grkova), Italy (Marco Mazzoleni, Gabriele Ottoviani, Ana Stefanovska, Giovanni Gualdani, Nicoletta Lepri), Croatia (Lorena Lazarić), Poland (Agnieszka Józwiak), Germany (Oliver Herbst), Canada (Christina E. Kramer) and the Ivory Coast (Konan Koffi Syntor). This wealth of scientific papers certainly contributes to developing and broadening the empirical and theoretical knowledge in the four areas - linguistics, literature, culturology and teaching methodology.

I would like to express my sincere appreciation of the contributions made by the authors of the papers included in this issue of *Palimpsest*. The fourth issue, like the previous three issues, leaves little doubt that *Palimpsest* will continue to offer its readers interesting and engaging papers and that it will attract more and more prominent authors that will contribute to the quality of the journal.

Nina Daskalovska, editor of Palimpsest

ТИПОВИ НА ОРА ВО ИСТОЧНОТО ИГРООРНО ПОДРАЧЈЕ НА МАКЕДОНИЈА

Стојанче Костов

Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Република Македонија
stole_kostov88@yahoo.com

Апстракт: Предмет на анализа ќе бидат најзастапените типови на ора во источното игроорно подрачје во Македонија. Ова подрачје изобилува со разновиден репертоар на народни ора кои се практикувале во минатото, а некои од нив се изведуваат и денес. За да се идентификува една игра, од непроценливо значење е доброто познавање на нејзиниот игроорен образец. Со негова помош се согледува играта и нејзините многу битни елементи: ритмичката шема на чекорите, почетната позиција, правецот на движење, обликот на играта итн.

„Игроорниот образец се користи и за групирање на игрите во сродни групи, односно за одредување таканаречен тип на игри“. (Васиќ, 2005, стр. 71).

Клучни зборови: *типови на ора, игроорен образец, ритмичка структура, источно игроорно подрачје.*

Во текстот ќе посочиме неколку примери кои го менуваат називот од предел во предел, ја менуваат инструменталната придружба, како и метроритмичката структура, а базата на игроорниот образец е слична или непроменета. Според ова ќе се анализираат типовите на *рамни* или *дус* ора или ора со едноставна форма на игроорниот образец како што се *Правото*, *Тешкото*, *Рамното*, *Турското*, како и ора кои имаат посложена форма на игроорниот образец како *Потрчано*, *Шопка*, *Потрчулка*, *Трчаница*, *Тресеница*, *Повератничко*, *Малешевка*.

На почетокот накратко ќе се осврнеме на регионалната поставеност на источното игроорно подрачје. Од етнолошки аспект, ова подрачје зафаќа голем дел од *Шопско-брегалничката* етнографска целина, а како обединувачки етноним во источното игроорно подрачје се сретнува етнонимот *Шоп*, а најчесто во некои предели преминува во егзоним. Според репертоарската застапеност и играчката база, во источното игроорно подрачје влегуваат пределите: Пијанец, Малешево, Источен дел на Славиште, Дурачка Река, Радовишки Шоплук, Радовишко Поле, Струмичко Поле, Лакавица, Азот, Овче Поле, Кочанско Поле, Кратово, Средорек, Жеглигово и Славиште. (Јаневски, 2010, стр. 58).

Литературата за орското наследство содржи голем број податоци за народни ора, а врз база на овие податоци често се напоменува дека постојат повеќе типови на игри. За типовите на ора според базата на игроорниот

образец најмногу пишува етнокорееологот Јаневски во неговиот труд *Етнокорееолошки карактеристики на македонските народни ора – по избрани примери* (2013). Базата на игроорниот образец служи како фактор на обединување според кој тој прави типолошка класификација на ората во Македонија. Важно е да се напомене дека во источните предели постојат неколку типови на ора кои имаат иста база на игроорниот образец, но во случајов ќе анализираме два типа на ора кои се најзастапени во споменатото подрачје.

Типови на рамни или дус ора

Како типови на ора кои спаѓаат во рамните дус ора, со едноставна база на игроорниот образец, се ората: *Правото*, *Тешкото*, *Рамното*, *Турското*. Овој игроорен образец се смета за еден од најархаичните кој егзистира на Балканот, а тој е застапен и во соборската и во обредната орска практика. Станува збор за тротактен играчки образец кој е познат кај сите народи на Балканот, којшто можеби треба да се нарече *балканка*¹ (Васиќ, 2005, стр. 57). Во овој контекст ќе споменеме дека игроорниот образец на овие ора е идентичен на орото *Лесното*² кое е застапено во етничкиот предел Река, каде што живеат Мијаците, во Дебарско-реканската етнографска целина.

Правото оро во пределот Радовишко Поле,³ всушност, го одредува карактерот на движењето на самото оро, или како што велат во селото Ињево *право си оде* (Димоски, 1974, стр. 10). Орото се игра во мешовит играчки состав, односно мажи и жени заедно, со тоа што играат во голем отворен круг, каде што се поставени мажите од левата страна, а жените од десната страна на кругот. Држењето на играчите е најчесто за раце, кај жените свиени во лактите, додека кај мажите држењето е за рамо. Карактерот е соборски, но исто така се појавува и како општ образец во обредните игри како и во ороводните песни. Во поглед на стилските карактеристики, орото се игра со мирни стапки, нема потскоци, содржински е многу едноставно и е прифатливо за целата популација. Кога станува збор за инструменталната придружба, значајно е да се напомене дека орото е придружувано најчесто со гајда, а се сретнувала и варијанта на свирење на гајда и тапан. Метроритмичката структура е 2/4. (Димоски, 1974, стр. 35). Ако се анализираат параметрите, играчкиот состав, обликот и формата, држењето на играчите, карактерот,

¹ Називот *балканка* за прв пат го употребуваат етнокорееолозите Љубица и Даница Јанковиќ во нивната книга *Народне игре* (књига VIII, Београд, 1964, стр. 57). Овој образец претставува еден своевиден феномен поради фактот што се практикувал на голема територија на Балканот, а тој опстојува и денес. Освен големиот број на називи, музичката придружба, распространетоста на голема територија, овој игроорен образец има и различни улоги. Тој е составен дел од многу обреди, служи за започнување на играње на големите собори, на свадбите, игранките итн.

² За орото *Лесното* пишуваат повеќе автори, а како најрелевантни може да се земат: Јанковиќ Љубица и Даница, (1948), *Народне игре IV*, Београд; Димоски Михаило, (1973), Прилог кон проучувањето на варијантите на ората и ороводните песни од типот на Лесното во Струга и Струшко, *Македонски фолклор*, VI/11, Скопје.

³ Радовишко Поле е дел од Струмичко-Радовишката Котлина, која е сместена во југоисточниот дел на Македонија и е опкружена со планините: Беласица, на југ, Огражден, на исток, Плачковица на север и Смрдеш на запад. (цитирано според: Јаневски, 2013, стр. 68).

инструменталната придружба, како и метроритмичката структура, ќе се увиди дека етнокорееолошките карактеристики на ороото *Правото* во целост кореспондираат со карактеристиките на ороото *Тешкото*⁴ од Овче Поле.⁵ Ваквите сличности се случуваат поради тоа што Овче Поле и Радовишко Поле се предели кои граничат еден со друг. Единствено нешто во кое се разликуваат двете ора е мелодијата на ороото која е лесно променлива категорија, во зависност од умешноста и виртуозноста на инструменталистите.

Називите, пак, *Рамно* или *Рамното*, се сретнуваат во поширокиот ареал на Средорек. Во неколку села во Средорек,⁶ особено во селата Старо Нагоричане, Челопек и Драгоманце, под *Рамно оро* се сретнува и називот *Делингуша* кој го употребуваат локалните жители на селата. Според исказите на локалните жители, *Рамно* се вика затоа што се игра рамно.⁷ Под *рамно* се подразбира играње ниско без потскоци, со едноставна игроорна база, како и претходно споменатите две ора *Правото* и *Тешкото*. Единствената разлика која се сретнува кај *Рамното* е инструменталната придружба, којашто е на дудук, а понекогаш на шупелка или гајда. Во овој контекст ќе го споменеме и ороото *Турското* од етничкиот предел Пијанец,⁸ кое исто така се игра рамно, а според називот го претставува турско-ориенталното влијание. За разлика од претходно анализираните рамни ора, кои се играат со држење за рацете и за рамо, овде се сретнува варијанта каде што се држат и за појас, а држењето за рамо е застапено и кај мажите и кај жените. Во поглед на инструменталната придружба, важно е да се напомене дека се игра само на тапан или повеќе рала тапани, а понекогаш се сретнува и придружба на кемане. (Јаневски, 2013, стр. 92).

Ора од типот на *Шопката*

Како најкарактеристичен и најзастапен тип на оро во поширокиот ареал на источното игроорно подрачје во Македонија е ороото *Шопката*. Во минатото, ороото било главно обележје за *Шопите*,⁹ преку кое се

⁴ Во овој случај не станува збор за мијачкото оро *Тешкото*, туку станува збор за рамно право оро од пределот Овче Поле.

⁵ Овче Поле спаѓа во горновардарската етничка група заедно со пределите Горни и Долни Полог (со Подгор, Повардарје, Посеље), положка група под планината Сува Гора, Скопска Црна Гора, Блатија, со Каршијак, Жеглигово, западниот дел од Славиште и Кочанско Поле (цитирано според: Паликрушева, 1996, стр. 11-21).

⁶ Средорек се наоѓа во североисточниот дел на Македонија и го опфаќа долниот тек на реката Пчиња. Види повеќе во: Малинов Зоранчо, (2006), *Традицискиот народен календар во Шопско-брегалничката етнографска целина*, Институт за фолклор Марко Цепенков, Скопје, стр. 27).

⁷ Соговорник: Стојан Лазаревски, роден во село Челопек во 1934 година, сопствени теренски истражувања.

⁸ Пределот Пијанец претставува мала планинска котлина во североисточниот дел на Република Македонија, што го опфаќа рударскиот регион Саса кој е сместен северно од планината Голак. На исток граничи со Република Бугарија, на север со Осоговските Планини, а на запад со Кочанско Поле (цитирано според: Светиева, 2001, стр. 65).

⁹ Постојат неколку теории за етногенезата на *Шопите* кои, главно, се сведуваат на учеството на некои етнички супстрати, од кои најчесто се споменува за етничкото мешање помеѓу Словените, од една страна, и Печенезите и други етнички заедници од турското јазично

идентификувала оваа етничка група. За ова оро наоѓаме податоци во публикацијата на етнокореологот Ганчо Пајтонциев, *Македонски народни ора* (1973), каде се споменува во неколку наврати. Тоа е застапено во етничките предели Кочанско Поле,¹⁰ во селата Уларци, Чифлик и Спанчево како и во околината на градот Штип, односно етничкиот предел Овче Поле, но со малку поинаков назив *Беровска Шопка* (Пајтонциев, 1973, 216, 219, 222, 242, 266, 269). Еден исказ од соговорник на терен укажува на тоа дека *Шопката* најмногу се играла на соборите и празниците во селото Немањици кое припаѓа на пределот Овче Поле.¹¹ *Шопското*, *Шопско* или *Шопка* се, всушност, едно исто оро кое во различни места се игра со мали разлики во стилот и начинот на изведбата, а називот *Шопско*, според Пајтонциев, го користат поради тоа што е донесено од Шоплукут. (Пајтонциев, 1973, стр. 221). Авторот Јаневски за ова оро вели дека е широко распространето и во етничките предели Жеглигово и Средорек, каде што се споменува како најубаво оро кај надарените игроорци. Орото *Шопка* изобилува со брзи и енергични стапки при што во првиот дел се игра со привлекување, а во вториот дел со баланси и потскоци. (Јаневски, 2013, стр. 117). Составот на играчите варира од предел во предел, што значи дека го играат мешано, мажи и жени, а некаде, како на пример во селата во Средорек и Жеглигово, се случува да го играат само жени. Во поглед на формата и карактерот на орото, значајно е да се напомене дека остануваат исти како претходните ора, што значи дека карактерот на орото е соборски, а формата на орото е во полукруг. Кога станува збор за држењето на игроорците, во најголем дел е застапено држењето за појас, но се сретнуваат и извесни варијанти на држење за рака, како на пример во селата во Средорек. Инструменталната придружба е секаде различна, во зависност од тоа кои инструменти се свират во пределот каде што се изведува орото. Па така, во Средорек се сретнува придружба на гајда и понекогаш дудук, додека во преостанатите предели како Овче Поле, се сретнува придружба на гајда и тапан. Метроритмичката структура, исто така, е од варијабилен карактер, а најзастапена е структурата 7/8 како и 2/4 и 4/4.

Етнокореолошките карактеристики на *Шопката* можеме слободно да ги поистоветиме со преостанатите ора од овој тип, како што се *Потрчано*,

семејство со монголоидни антрополошки карактеристики, какви што се Куманите и Бугарите (т.н. Прабугари), од друга страна. За потеклото на етнонимот *Шоп*, кој во множина уште се среќава *Шопја*, *Шопје*, *Шопе*, *Шопови*, се пласирани неколку теории кои во науката се познати како: *тракиска* – се поврзува со тракиското племе Сапеи, потоа *печенешка* – се поврзува со печенешкото племе тџопов (Цопон) и *рударска теорија*, според која името го добиле од германските рудари Саси кои биле колонизирани во овие простори. Името *Шоп*, освен некои припадници на оваа заедница во Република Македонија, тоа се само некои села во Кривопаланечко и Кратовско, како и преселниците од овие села, речиси никој не го прифаќа. Скоро секогаш, тоа се вели за соседите што живеат погоре, односно повисоко во планината. Тоа доаѓа оттаму што под поимот *Шоп*, помеѓу другото, се подразбира човек којшто е на понизок културен поглед, со еден збор – попрост. (цитирано според: Малинов, 2006, стр. 27).

¹⁰ Пределот Кочанско Поле спаѓа во Средно-вардарската подгрупа, која уште ја сочинуваат и пределите Бабуна, Тиквеш, Овче Поле, Лаковица и Злетовско-кратовскиот крај. (цитирано според: Петрушева, 1996, 145-147).

¹¹ Соговорник: Миле Крстев, роден во село Немањици во 1940 година, сопствени теренски истражувања.

Потрчулка, Тресеница, Трчаница, Повратничко, Малешевка. Базата на игроорниот образец претставува врзувачко ткиво, а разликите се однесуваат на преостанатите параметри како називот, инструменталната придружба, метроритмичката структура, мелодиската линија, како и во должината на стапките и повторувањето на одредени методски елементи. Значајно е да се напомене дека ората *Потрчулка, Тресеница и Трчаница* се практикувале во етничкиот предел Овче Поле, додека ората *Повратничко и Малешевка* се изведувале во пределите Радовишко Поле и Малешево.

Заклучок

Типот на рамните ора како *Правото, Тешкото, Рамното и Турското* претставуваат синоним за лесни ора кои се прифатливи за целата популација, поради едноставната игроорна база, односно тротактниот игроорен образец кој се смета за еден од најархаичните на Балканот. Ората како *Шопка, Малешевка, Потрчано, Трчаница, Тресеница и Повратничко*, како типови на ора кои имаат малку сложена играчка база, претставуваат синоним за најубави ора кои можеле да бидат изведувани само од талентирани и надарени игроорци. Во врска со денешната распространетост и опстојување на двата типа на ора, значајно е да се напомене дека сè уште наоѓаат примена на денешните свадби, веселби, празници, особено во источните предели на Република Македонија, но секако со одредени модификации, најмногу во однос на инструменталната придружба.

Информатори

Лазаревски Стојан, роден во село Челопек во 1934 година.

Крстев Миле, роден во село Немањици во 1940 година.

Библиографија

1. Васиќ, О. (2005). *Сећање – Даница и Љубица Јанковиќ*. Београд: Арт график.
2. Димоски, М. (1973). Прилог кон проучувањето на варијантите на ората и ороводните песни од типот на Лесното во Струга и Струшко, *Македонски фолклор*, VI/11, Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
3. Димоски, М. (1974). *Орската традиција во с. Ињево*, Радовишко. Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
4. Јаневски, В. (2010). *Етнолошки и етнокореолошки карактеристики на македонските традиционални ора – по избрани примери*. Магистерски труд, Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
5. Јаневски, В. (2013). *Етнокореолошки карактеристики на македонските народни ора (по избрани примери)*. Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
6. Јанковиќ, Љ. и Д. (1948). *Народне игре*, књига IV. Београд: Просвета.
7. Јанковиќ, Љ. и Д. (1964). *Народне игре*, књига VIII. Београд: Просвета.
8. Малинов З. (2006). *Традицискиот народен календар во Шопско-брегалничката етнографска целина*. Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
9. Пајтонциев, Г. (1973). *Македонски народни ора*. Скопје: Институт за фолклор.

10. Паликрушева, Г. (1996). Етносите и етничките групи во Македонија, *Етнологија на Македонците*. Скопје: МАНУ.
11. Петрушева, А. (1996). Народните носии, *Етнологија на Македонците*. Скопје: МАНУ.
12. Светиева, А. (2001). *Шопско-брегалничката етнографска целина, прилог кон класификацијата на македонскиот етнографски простор*. *Balcanoslavica*, бр. 28-29, Прилеп: ЈНУ Институт за старословенска култура.

Stojanche Kostov

Institute of folklore „Marko Cepenkov“, Republic of Macedonia

Types of Dances in the Eastern Dancing Area of Macedonia

Abstract: The subject of this paper is the most common types of dances in the eastern region of Macedonia. This region abounds with a diverse repertoire of folk dances that have been practiced in the past, and some of them are performed today. In order to identify a dance, it is important to have a good knowledge of its dance pattern. The knowledge of the dance pattern helps us to realize many different elements of the dance: the rhythmic pattern of the steps, the starting position, the direction of movement, the shape of the game etc.

Key words: *type of dances, dance pattern, rhythmical structure, Eastern dancing area.*

ГОД. II
БР. 4

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. II
NO 4

